

20-ci əsrdə Azərbaycan ictimai-siyasi mühitində yaranmış inqilabi ab-hava mətbuatın inkişafına böyük təsir göstərirdi. Savadlı, təhsilli, eyni zamanda millətsevər ziyalılarımız yaranmış vəziyyəti düzgün qiymətləndirirdilər. Onlar yeni qəzet və jurnalların fəaliyyətinə icazə almaq məqsədilə çarizmin müvafiq idarələrinə daha çox müraciətlər edirdilər. Nəticədə “Həyat”, “İrşad”, “Füyuzat” və başqa mətbu orqanların fəaliyyətinə nail oldular.

O zamanlar Azərbaycan mətbuatı üçün daha bir əlamətdar hadisə “Zənbur” jurnalının nəşrə başlaması idi. “Zənbur” ideya-bədii xəttinə, satirik gülüşün xarakterinə, formasına, bədii tərtibatına görə “Molla Nəsrəddin”ə yaxın idi, onun ənənələrini, üslubunu davam etdirirdi.

Yeri gəlmişkən, bu gün “Zənbur” jurnalının ilk sayının nəşr olunmasından 117 il ötür. Səhifələrində müxtəlif mövzulu bədii, publisist yazılar, felyetonlar, xəbərlər, karikaturalar dərc edilirdi. “Zənbur”un dili sadə və oxunaqlı idi. 8

Cəhaləti sancan qələm!

səhifəlik jurnalın 4 səhifəsində şəkillərə, 4 səhifəsində isə yazılara yer verilirdi. Jurnalda rəngli karikaturalarla yanaşı, fotosəkillər də dərc edilirdi.

1909-cu ildə 42, 1910-cu ildə isə 28 sayı işıq üzünə görün “Zənbur”un nəşri doktor Əbdülxaliq Axundov idi. Jurnalın 1-21-ci saylarının redaktoru Rza bəy Səlimxanov, 1909-cu il 22-42-ci saylarının redaktoru Əzim Əzimzadə, 1910-cu il 1-27-ci saylarının redaktoru isə Murtuza bəy Pələvəndov oldu. Rəssamı Əzim Əzimzadə və Beno (Benedikt Rafailoviç Teliqator) idi.

Jurnalın ilk nömrəsindəki “Aydın-lıq” başlıqlı məqaləsində “Zənbur” hansı məramnamə ilə başlamışdı, onun nəşrində məqsəd nə idi?” sualına belə cavab verilir:

“Ağalar! Gözünüz aydın olsun, bizim şəhərə Zənbur da gəldi. Bakıda insandan başqa hər cürə heyvan istəsən tapılırdı. Amma bir Zənbur yox idi. Bu

axır zamanda o da təşrif gətirdi...
Bu vaxtdək Bakıya Zənbur gəlmə-

diyini və heyvanların arsız qalmaqlarını çox adamlar bizim vilayət üçün bir xoşbəxtlik hesab edirlər, çünki tamamən Bakı heyvanları dinc və fərağət qalıb, axırda bıkarlıqdan adam oğurluğuna baş aparırdılar. İndi bu arının gəlməyi, ola bilsin ki, heyvanları bir az ürkütsün, amma bizim qanacağımıza görə bu Zənbur çox sancan olmasın. Çünki Bakıya gələn heyvanlar şirniyə yığılan milçəklər kimi çox şirindil və xoşrəftar olurlar. Ümid var ki, bu təzə gələn Zənbur da bu təzə sifətlər sahibi olsun. Hər tövr olmuş olsa, görək bir az ehtiyatlı olmaq, çünki arıların təbii xasiyyəti sancmaqdır və bu xasiyyəti ondan almaq müşküldür. Ələlxüsus ki, qabağında şirin təmələr ola. Qorxuram ki, şəhər əhli acıqdan bu arını da gözümçixdıya salalar və Zənbur

Bizim
şəhərə
“Zənbur”
gəlmişdi...

özü üçün yuva qurmamış onu gözə gətirələr. Hər necə olmuş olsa, görək onunla rəftar olunsun və qarelərdən kəməli-iciz ilə təvəqqə edirik ki, qonağa hörmət etsinlər və onun səhvin və xətasına ona nöqsan tutmasınlar və bu duaları bizim ilə təkrar etsinlər: Allah Zənburun nəştərin sındırsın və özünü də tezbazar eləsin!”.

1910-cu ilin oktyabrınadək fəaliyyət göstərən “Zənbur” dövrün məşhur realist şair və ədəblərini öz ətrafında topladı. Mirzə Ələkbər Sabir, Əli Nəzmi, Abbas Səhhət, Əliabbas Müznib, Bayraməli Abbaszadə (Hammal) və başqa sənətkarların satirik şeir və felyetonları “Zənbur”u daha da oxunaqlı edirdi. Jurnal “Molla Nəsrəddin” kimi cəhaləti, mövhumatı, təhsilin inkişaf etməməsini tənqid edirdi. “Zənbur”da yaxın ölkələrin həyatı ilə, xüsusən, İran və Türkiyədə gedən milli-azadlıq hərəkatına dair karikaturalar dərc edilirdi.

Yeni Azərbaycan.- 2026.- 13 mart, №47.- S.8.